



KINNITATUD
Lagedi Kool
11.09.2024
direktori käskkiri nr 1-2/68

ÕPILASTE TOETAMINE LAGEDI KOOLIS

SISUKORD

1. ÜLDPÕHIMÕTTED JA MÕISTED	3
2. KOOSTÖÖ TUGE VAJAVA ÕPILASE VANEMATEGA	4
3. LAGEDI KOOLI TUGIMEESKONNA KOOSSEIS	4
4. TUGIMEESKONNA TÖÖKORRALDUS.....	8
5. ÕPILASE TOETAMINE	9
5.1 ÕPILASE TOE VAJADUSE VÄLJASELGITAMINE	11
5.2 ÕPILASELE TOE RAKENDAMINE	11
5.3 ÕPILASE TOE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	12
6. ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU JÄLGIMISE KAARDI TÄITMINE	13
7. ÕPPEKORRALDUSLIKUD TUGITEENUSED ÕPILASE TOETAMISEKS.....	14
7.1 ÕPIABIRÜHM.....	14
7.2 INDIVIDUAALNE ÕPPEKAVA.....	15
7.3 KÄITUMISE TUGIKAVA.....	16
7.4 ERIKLASS JA OSAAJAGA VÄIKSEMAS RÜHMAS ÕPPIMINE	17
8. KOOSTÖÖ KOOLIVÄLISTE SPETSIALISTIDEGA	18
8.1 HARIDUS- JA NOORTEAMET.....	18
8.2 LASTE JA PEREDE HEAOLU SPETSIALIST	18
8.3 PIIRKONNAPOLITSEINIK (ALAEALISED)	19
8.4 ERIVAJADUSTEGA INIMESTE SPETSIALIST	19
8.5 KAASAVA HARIDUSE SPETSIALIST	19
8.6 REHABILITATSIOONIMEESKOND.....	19
KASUTATUD KIRJANDUS	20

1. ÜLDPÕHIMÕTTED JA MÕISTED

Kooli ülesanne on tagada igale õpilasele tema individuaalsetest võimetest lähtuv jõukohane õpe ja areng. Jõukohase õppe ja vajaduspõhise toe tagamiseks on oluline koondada ühiseks meeskonnaks erinevad osapooled (õpilane, õpetaja, lapsevanemad, hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordineerija (edaspidi: HEVKO), tugispetsialistid, koolivälised spetsialistid), kes saavad ühises infoväljas olles välja selgitada ja kõigile osapooltele teadvustada õpilase abivajaduse olemuse, et seejärel leida õpilast toetavad lahendused, mille rakendamisse panustavad ühiselt kõik osapooled.

Tuge vajav õpilane Lagedi Koolis on õpilane, kelle eriline andekus, õpiraskused, terviserike, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemal viibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas või taotletavates õpitulemustes (Lagedi Kooli õppekava).

Haridusliku erivajadusega õpilane (edaspidi HEV-õpilane) on õpilane, kellele kooli tagatud üldine tugi ei anna soovitud tulemusi ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel rakendatakse tõhustatud tuge või erituge (PGS § 46. (6)).

HEV-õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava hariduse põhimõtetest, mille kohaselt HEV-õpilane üldjuhul õpib tavaklassis. Väga spetsiifilist õppekorraldust ja ressursimahukaid tugiteenuseid vajavatele õpilastele luuakse kvaliteetse õppe võimalused eriklassis, tagades nende sotsiaalse kaasatuse kooliellu (Lagedi Kooli õppekava).

Tugimeeskond juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi õigusaktidest ning kooli õppekavast, kodukorrast ning käesolevast töökorrast.

Mõisted ja kasutatavad lühendid:

Tugimeeskond - Lagedi Kooli direktori käskkirjaga moodustatud nõuandev erinevatest spetsialistidest moodustatud koostöövõrgustik, tagamaks süsteemset abi ning nõustamist õpilastele, õpetajatele ja lapsevanematele.

Tugivõrgustik - õpilasele tugiteenust osutavatest tugispetsialistidest, õpilase õpetajatest ja õpilase vanematest koosnev koostöövõrgustik.

HEVKO - hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordineerija;

IÕK - individuaalne õppekava

KOV - kohalik omavalitsus

PGS - põhikooli- ja gümnaasiumiseadus

PRÕK - põhikooli riiklik õppekava

ÕIAJK- õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart

2. KOOSTÖÖ TUGE VAJAVA ÕPILASE VANEMATEGA

Kooli ja kodu tihe koostöö täidab tuge vajava õpilase õpiedukuses olulist rolli. Vanematel on oluline roll nii toe vajaduse märkamisel, sekkumisel kui ka toe tulemuslikkuse hindamisel. Seetõttu on lapsevanemal kohustus osaleda vähemalt kord õppeaasta jooksul arenguvestlusel, teha kooliga koostööd sobivate meetmete rakendamiseks ning vajadusel pöörduda tugimeeskonna ettepanekul koolivälise nõustamismeeskonna poole.

Vanemal on õigus saada infot oma lapse arengu kohta, olla kaasatud last puudutavates küsimustes ning anda koolile tagasisidet tugiteenuste toimimise kohta. Vanemale on tagatud kooli tugispetsialistide poolt õpilase toetamiseks vajalik nõustamine. Selleks võib lapsevanem otse pöörduda tugispetsialisti või HEVKO poole.

Tuge vajava õpilase vanema kaasamise tähtsus, õigused ja koostöökohad tõstetakse käesolevas dokumendis läbivalt erinevate teemade all täiendavalt esile.

3. LAGEDI KOOLI TUGIMEESKONNA KOOSSEIS

Lagedi Kooli tugimeeskond on Lagedi Kooli direktori käskkirjaga moodustatud nõuandev erinevatest spetsialistidest moodustatud koostöövõrgustik, tagamaks süsteemset abi ning nõustamist õpilastele, õpetajatele ja lapsevanematele.

Tugimeeskonda kuuluvad HEVKO, eripedagoog, logopeed, koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog, õpiabirühma õpetaja ja abiõpetaja. Tugimeeskonna koosseisu kinnitab direktor käskkirjaga.

3.1 HEV-koordinaatori ülesanne on korraldada tuge vajavate õpilaste õppe ja arengu toetamiseks koolisest meeskonnatööd ning koordineerida koolivälises võrgustikutöös osalemist (PGS § 46 lõige 2). HEVKO korraldab õpilase õpet ja arengut takistavate asjaolude väljaselgitamise ning koordineerib õpilase juhtumipõhist koolisest võrgustikutööd ja koostööd õpilase vanematega. HEVKO hindab koostöös tugispetsialistide, lapsevanemate ning õpetajatega õpilase toe vajadust, arvestades õpilase toimetulekut õpikeskkonnas, sh tervisliku seisundi ja kasvukeskkonna mõjusid ning tuginedes läbiviidud hindamise tulemustele.

HEVKO:

- teeb ettepanekuid kooli direktorile erivajadustega õpilaste õppe toetamiseks koolis, sh klasside, rühmade komplekteerimiseks (sh õpilaste piirarv, keskkonna kohandamine, inimressursi vajadus).
- korraldab koostöös õppejuhiga tuge vajavate õpilaste õppe läbiviimist.
- juhendab ja nõustab õpetajaid õpilasele individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel ja individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel.
- juhendab ja nõustab õpetajaid ja koolipersonali tuge vajavate õpilaste toetamisel ning õppe korraldamisel.

- tagab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega tuge vajava õpilase dokumentatsiooni järjepideva järgimise ning täiendamise.
- korraldab koostööd tugiteenuste osutajatega.
- kutsub kokku, teavitab ja nõustab õpilast ümbritsevat võrgustikku õpilase toetamiseks, vajadusel laiendab võrgustikku, kaasates spetsialiste väljastpoolt kooli.
- hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega rakendatava toe tulemuslikkust ning teeb ettepanekuid lapsevanematele ja vajaduse korral koolidirektorile edasisteks tegevusteks.
- juhendab ja jälgib konfidentsiaalse info kasutamist ja hoidmist haridusasutuses.
- teavitab vajadusel kooli ja kohalikku kogukonda tugiteenustest
- HEVKO korraldab koostööd erinevate valdkondade spetsialistide vahel. Vajaduse ilmnedes loob HEVKO võrgustiku õpilast ümbritsevate ametkondade vahel ja vajadusel osaleb koolivälises võrgustikutöös. Õpilase üleminekul ühelt haridustasemelt teisele teeb HEVKO õpilase toetamiseks koostööd karjäärspetsialistiga. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

3.2 Eripedagoogi ülesandeks on hinnata õpilase õpioskuste ja arengu taset ning selgitada välja õpilase arengut mõjutavad ja takistavad tegurid ning õpivajadused.

Eripedagoog:

- kogub andmeid õpilase arengu kohta, valib sobivad hindamisvahendid ja -meetodid. Hindamise käigus selguvad õpilase omandatud ja kujunemisjärgus olevad oskused. Tulemuste analüüsi põhjal selgitab eripedagoog välja õpilase õpitulemuste taseme ning tugiteenuste ja meetmete vajaduse koolis.
- dokumenteerib hindamise tulemused õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil ning valib koostöös klassi- ja/või aineõpetajaga sobivad meetodid ja vahendid õpilase õppimise toetamiseks.
- toetab õpilase tunnetus- ja õpioskuste ning ainealaste teadmiste arengut individuaal- või rühmatundides, analüüsib arengudünaamikat ja rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust, dokumenteerib tulemused.
- teeb kooli juhtkonnale ja õpetajale ettepanekuid vajalike õppevahendite ja -materjalide soetamiseks, vajadusel osaleb õppevahendite ja -materjalide loomisel. Samuti teeb ettepanekuid spetsialistide kaasamiseks väljastpoolt kooli ja soovitab täiendavaid uuringuid.
- osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide juurde.
- osaleb kooli teema- ja infopäevade korraldamisel.
- analüüsib ning dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

3.3 Logopeedi ülesandeks on õpilaste hindamise käigus kommunikatsiooniprobleemiga õpilaste väljaselgitamine; hääle ja kõne sujuvuse probleemide märkamine; suulise ja kirjaliku kõne arengu toetamine; sobiva suhtluskeskkonna soovitamine ning õpetajate ja lapsevanemate nõustamine õpilaste keele ja kõne arengu toetamisel.

Lähtudes õpilase kõne erivajadusest, raskusastmest, võimetest, vajadusest ja keskkonnast valib tööks sobilikud meetodid ja vormid (rühmas või individuaalselt), teeb ettepanekud logopeedilise abi mahu ja sageduse määramiseks.

Logopeed:

- arendab, taastab või kompenseerib õpilase kommunikatsioonivõimet.
- arendab suulise ja kirjaliku kõne loome- ja mõistmisoskust ning oskust kasutada keelelisi vahendeid.
- kujundab õpilase oraalmotoorseid oskusi ja täpsustab hääldust.
- kujundab hääle omadusi ja kasutusoskust.
- õpetab kõnetehnikaid kõne sujuvuse parandamiseks.
- võtab vajadusel kasutusele kõnet toetava või asendava suhtlusvahendi.
- lähtudes õpilase kõne ja keele erivajadustest nõustab ja juhendab õpetajaid sobivate keskkonnatingimuste loomisel ja kohandamisel, õppe- ja arendustegevuse planeerimisel ning läbiviimisel (individualiseerimine, sobilike meetodite, õppematerjali, abivahendite valik ja kohandamine) või IÕK koostamisel.
- osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide juurde.
- analüüsib ning dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

3.4 Koolipsühholoogi ülesandeks on hinnata õpilase psühhosotsiaalset arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavaid tegureid (psüühilised protsessid, isiksuse omadused, emotsionaalne seisund, vaimse tervise probleemid, suhtlemis- ja käitumisoskused).

Koolipsühholoog:

- nõustab õpilast isikliku elu, õppetöö ja vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemisoskuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel.
- osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel ise teisi tugispetsialiste.
- vajadusel nõustab lapsevanemaid õpilase arengut, õppimist ja käitumist puudutavatel teemadel ning õpetajaid ja teisi koolitöötajaid õpilase vajadusi arvestava arengu- ja õpikeskkonna kujundamise küsimustes. Annab soovitusi sobivate sekkumiste osas, hindab sekkumiste mõju, vajadusel kavandab muutusi.
- viib nõustamisi ja sekkumisi läbi individuaalselt või grupis.
- osaleb ennetustegevuses, teeb kogukonnas erialast teavitustööd.
- kasutab õpilase arengu ja toimetuleku hindamiseks kaasaegseid meetodid ja tõendus põhised hindamisvahendid (testimist, vaatlemist, vestlust, küsimustikke, struktureeritud või poolstruktureeritud intervjuud), mille kasutamiseks on tal vastav väljaõpe.
- analüüsib saadud tulemusi, dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale. Lähtudes õpilase vajadustest ja hindamistulemustest kavandab edasised sekkumised.
- kriisisituatsioonis tegutseb vastavalt kooli kriisiplaanile. Kriisisituatsiooni järgselt jälgib koolipsühholoog riskigruppi kuuluvaid õpilasi, koolipersonali ja toetab neid kriisisituatsioonist

väljatulemisel ning oskab soovitada täiendavat tuge/abi. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

3.5 Sotsiaalpedagoogi ülesanne on õpilase sotsiaalsete oskuste hindamine ning tema eakohast tegutsemisvõimet takistavate tegurite analüüsimine, õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamine ja toetamine, koolis esilekerkivate sotsiaalsete ja koolikohustuse täitmist takistavate probleemide kaardistamine, nende ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimine pedagoogiliste vahenditega.

Sotsiaalpedagoog:

- tegeleb koolikohustuse eirajate ning õpi-, käitumis- ja kohanemisraskustega õpilastega ning koolivägivalla ja sotsiaalse tõrjutuse probleemidega. Koostöös õpilase, õpetajate, tugimeeskonna ja lapsevanematega selgitab välja esile kerkinud sotsiaalsed ja koolikohustuse täitmist takistavad probleemid, analüüsib hariduse omandamist ja eakohast tegutsemisvõimet takistavaid tegureid ning koordineerib ennetus- ja lahendustegevusi. Hindamise ja analüüsi tulemusi arvestades koostab sotsiaalpedagoog tegevusplaani õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamiseks ning määratleb erinevatel tasanditel olemasolevad abi- ja tugivõimalused.
- töötab õpilasega individuaalselt juhtumitöö meetodil. Suunab last analüüsima ennast ja oma käitumist, õpetab, innustab ja motiveerib last rakendama sotsiaalseid pädevusi edendavaid strateegiaid.
- analüüsib ja dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale.
- tagab õpilase huvide kaitse.
- nõustab lapsevanemaid lapse sotsiaalsete pädevuste teemal ja selgitab lapse eakohaseid sotsiaalsed toimetulekuoskusi takistavaid tegureid, abistades sobivamate kasvatusalaste strateegiate leidmisel ja rakendamisel. Jagab infot haridusasutuse sisestest ja välistest abi- ja nõustamisvõimalustest.
- nõustab haridusasutuse töötajaid ja juhtkonda laste heaolu ja turvalisust tagava õpikeskkonna kujundamisel, tegeleb ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimisega.
- sekkub konfliktiolukorda erapooletult ja lahendustele orienteeritult, selgitab välja konflikti põhjused ning korraldab lepitus- ja vahendustegevusi.
- vajadusel kutsub kokku ja osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel teisi tugispetsialiste. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)
- kriisisituatsioonis tegutseb vastavalt kooli kriisiplaanile. Kriisisituatsiooni järgselt jälgib riskigruppi kuuluvaid õpilasi ja toetab neid kriisisituatsioonist väljatulemisel ning oskab soovitada täiendavat tuge/abi. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

3.6 Õpiabiõpetaja ülesandeks on erivajadusest lähtuvalt toetada õpilaste arengut õpiabi tundides. Õpiabirühma õpetaja teeb koostööd klassiõpetaja, aineõpetaja ja teiste spetsialistidega, koostab vajalikud töökavad, valib sobiva õppemetoodika, õppematerjalid ning arendab õpilase õpioskuste ja enesekontrolli kujundamist, aitab luua erinevate õppeainete vahelisi seoseid ning suunab kasutama õpilasele sobivaid strateegiaid õppematerjali omandamiseks.

Õpiabiõpetaja:

- selgitab koos aineõpetajaga välja õpiabi vajavad õpilased.
- kujundab õpiraskustega lastel õpioskusi.
- aitab õpilasi teadmiste omandamisel neile sobivaimal viisil, toetab ja julgustab.
- nõustab vajadusel lapsevanemaid, kolleege jt võimalikke last toetavaid inimesi.
- osaleb õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel ja IÕK koostamisel ning rakendamisel.

3.7 Abiõpetaja ülesandeks on toetada õpilasi, neid abistada igapäevaselt individuaalselt ja õppetundides koostöös õpetajaga.

Abiõpetaja:

- teeb koostööd klassi- või aineõpetajaga ning toetab ja suunab õpilast klassisituatsioonis sõltuvalt õpiraskusest või käitumisprobleemist.
- võib tunnis tekkinud käitumisprobleemide tõttu eralduda õpilasega klassi juurest, et täita õpetaja poolt antud tööülesanded. Õpilase töö tulemust hindab õpetaja.
- aitab kaasa sobivate õppemeetodite leidmisele, mis sobib antud õpilasele ning vajadusel aitab korraldada diferentseeritud õpet koostöös õpetajaga.
- saadab vajadusel õpilast ekskursioonidel, matkadel, aineolümpiaadidel ja teistel kooli esindavatel ja koolis toimuvatel üritustel.
- analüüsib koos klassijuhataja, aineõpetajate ja tugispetsialistidega toetava tegevuse toimimist.
- osaleb vajadusel ümarlaudadel ja arenguestlustel lapsevanemaga.
- osaleb tugimeeskonna aruteludel ja töökoosolekutel.

4. TUGIMEESKONNA TÖÖKORRALDUS

Tugimeeskonna tööd korraldab HEVKO. Tugimeeskond koostab õppeaastaks tööplaani. Tugimeeskonna tööplaanis määratletakse tugimeeskonna tegevuskava, lähtudes kooli arengukavast, õppekavast, õppeaasta üldeesmärkidest ja eelmise aasta töö kokkuvõttest. Tööplaanis on välja toodud õppeaastaks seatud eesmärgid, tegevused, vastutajad ja tähtsajad. (Kooli õppe- ja kasva...: § 4)

HEVKO kutsub regulaarselt kokku tugimeeskonna töökoosolekuid. Tugimeeskonna liikmetel ja kooli juhtkonnal on õigus teha ettepanek tugimeeskonna kokkukutsumiseks. Vajadusel on tugimeeskonna liikme ettepanekul õigus kaasata töökoosolekule teisi osalejaid, kes ei ole tugimeeskonna põhikoosseisus.

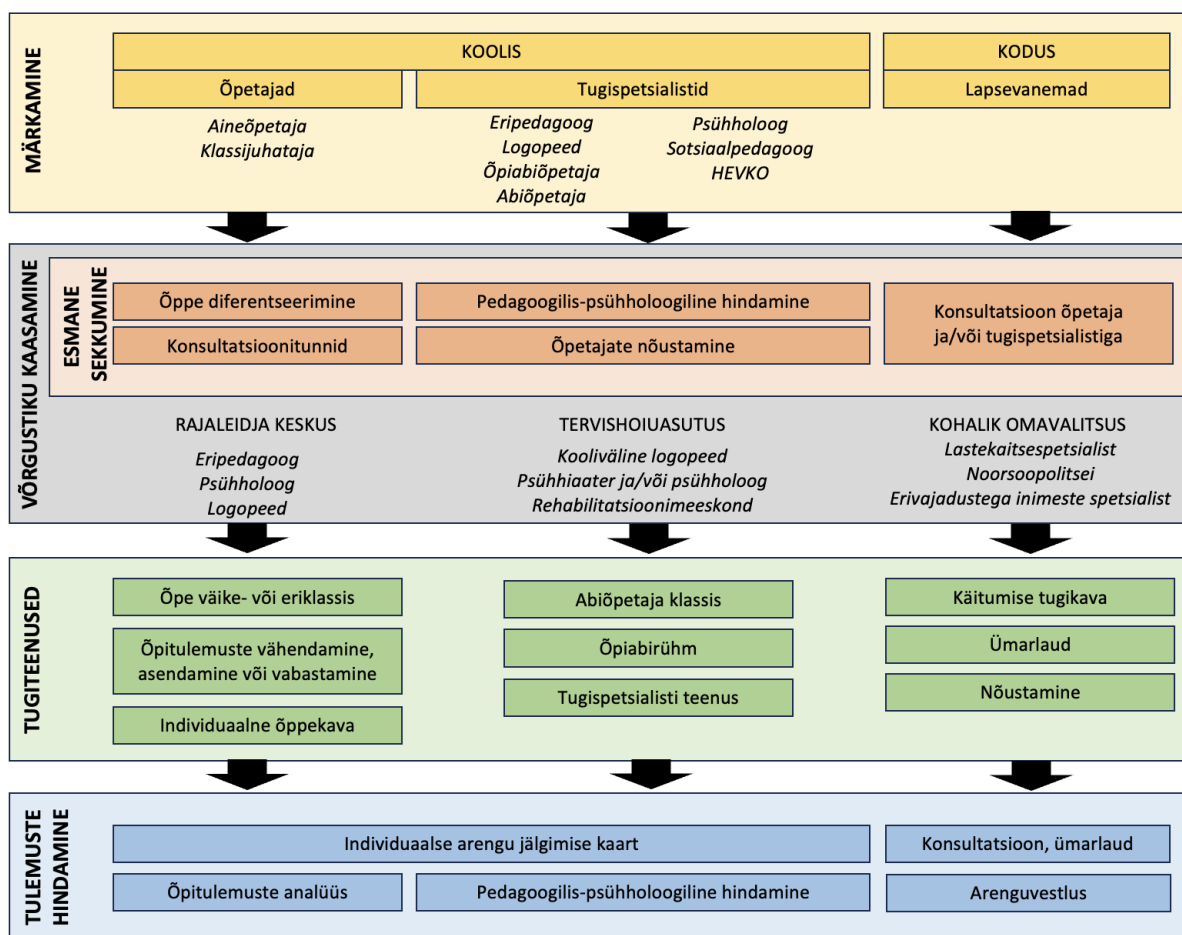
Tugimeeskonna koosolek on otsustusvõimeline, kui koguneb kvoorum. Tugimeeskond teeb otsuse tuginedes kogutud materjalidele, eelnevate konsultatsioonide tulemusele ning spetsialistide arvamusele/soovitusele. Tugimeeskonna töökoosolekud protokollitakse ning protokollid säilitab HEVKO.

Tugimeeskond järgib teabe avalikustamise reegleid ja eriliigiliste isikuandmete töötlemise põhimõtteid. Tugispetsialistidel on õigus küsida ja saada ning vajadusel avaldada üksteisele oma kooli piires eriliigilisi isikuandmeid, mis on vajalikud toe vajaduse hindamiseks ning selle korraldamiseks. Teatavaks saanud isikuandmeid ei tohi tugispetsialistid kasutada muul otstarbel kui toe osutamisega seotud ülesannete täitmiseks. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Tugimeeskonna liikmed küsivad oma tööle tagasisidet õpilastelt ja lapsevanematelt peamiselt arenguvestluste kaudu, kolleegidelt jooksvalt õppeaasta jooksul. Tugimeeskond teeb juhtkonnale ettepanekuid koolisisese rahuloluküsitluse koostamiseks.

5. ÕPILASE TOETAMINE

Iga õpilane võib põhiharidust omandades erinevatel põhjustel vajada võimetekohaste õpitulemuste saavutamiseks lühiajaliselt või pidevat toetust. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)



Õpilase toetamise aluseks on märkamine. Märkajaks võib olla nii õpilane ise, lapsevanem, klassijuhataja, aineõpetaja kui ka tugispetsialist.

Esmaseks õpilase toetajaks koolis on õpetaja. Klassi- ja aineõpetajad jälgivad iga õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning kui õpilasel ilmneb mahajäämus õppetöös ja/või ajutised raskused õpitulemuste saavutamisel, siis on igal õpilasel võimalus kasutada ainealast konsultatsiooni ja klassi- või aineõpetaja(d) kohandavad õpet lapse individuaalsest vajadusest ja võimetest lähtuvalt. Õppetöö individualiseerimisega toetab õpetaja õpilasi, kes vajavad teadmiste ja oskuste omandamiseks õpetuses muudatuste tegemist, see tähendab:

- täiendavaid tööjuhendite selgitamisi;
- erineva raskusastmega ülesandeid;
- kohandatud õppematerjale;
- taju ja mälu toetavaid abimaterjale;
- juhendamist tööde täitmise käigus;
- lisaaja võimaldamist tööde sooritamiseks. (Kontor et al., 2019)

Kui õpetaja pakutud esmasest toest ei piisa, pöördub õpetaja tugimeeskonna poole ning käivitub õpilase toetamise protsess.

5.1 ÕPILASE TOE VAJADUSE VÄLJASELGITAMINE

Õpilase toe vajaduse väljaselgitamine toimub kahel tasandil - klassi tasand ja õpilase tasand.

Klass	Klassi tasandil toe vajaduse kaardistamine	Õpilase tasandil toe vajaduse väljaselgitamine
1. klass	Koolivalmiduskaartidega tutvumine Vestlus klassiõpetajaga Klassi vaatlus Eripedagoogiline hindamine	* vanemate teavitamine; * õpilase pedagoogilis-psühholoogiline hindamine; * Vajadusel koostöö teiste valdkondade spetsialistidega väljastpoolt kooli, täiendavate uuringute või teraapia soovimine. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis; PGS § 46. (4))
2.-5. klass	Vestlus klassijuhatajaga Logopeediline etteütlus Klassi vaatlus Eripedagoogiline hindamine	
6.-9. klass	Vestlus klassijuhatajaga Klassi vaatlus Eripedagoogiline hindamine	

Klassi tasandil kaardistavad tugispetsialistid toe vajadust tutvudes õpilaste dokumentidega, vesteldes õpetajatega, vaadeldes klassitunde ning viies läbi klassiülest eripedagoogilist hindamist. Nii selgitatakse välja, millise õpilase puhul peaks täiendavalt toe vajaduse hindamise korraldama.

Konkreetses õpilase toe vajaduse hindamiseks viiakse läbi õpilase pedagoogilis-psühholoogiline hindamine – õpetajad ja kooli tugispetsialistid hindavad õpilase õpihuvi ja -motivatsiooni,

õpioskusi, õpilase tugevaid ja nõrku külgi erinevates õppeainetes ja sotsiaalsetes oskustes, tunnetustegevust, emotsionaalset seisundit ja käitumist koolis. Hindamise tulemused kantakse individuaalse arengu jälgimise kaardile. Vajaduse ilmnedes tehakse koostööd teiste valdkondade spetsialistidega väljastpoolt kooli, soovitades täiendavaid uuringuid või teraapiat. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

5.2 ÕPILASELE TOE RAKENDAMINE

Esmane tasand sekkumisel on üldise toe rakendamine. Kui pedagoogilis-psühholoogilisel hindamisel selgub, et laps vajab tugispetsialisti abi, siis koostöös õpilase, tema vanemate ja klassi- või aineõpetajaga lepatakse kokku õpilasele vajalik toetamise viis ja tugiteenuste rakendamise tingimused (maht, kestus, õpikeskkond jne). Selleks võib olla ajutine või pidev tugispetsialisti teenus, õpiabirühm, IÕK või käitumise tugikava või muu juhtumitöö meetod.

Koolivälise nõustamiskeskuse otsusel rakendatakse tõhustatud või erituge. Vastavalt otsusele võib sellisel juhul rakendada pidevat tugispetsialisti teenust, IÕK-d koos õpitulemuste vähendamise ja asendamisega, osajaga õpet individuaalselt või (väike)rühmas ning tuge klassitundides abiõpetaja näol. Tõhustatud toe ja eritoe raames võib rakendada ka koduõpet tervislikel põhjustel, kui selle on määranud kooliväline nõustamiskeskus.

Sõltumata toe liigist, võib õpetaja õpilase toetamiseks kasutada erinevaid sekkumisi, näiteks diferentseerida õppetööd ja kohandada õpikeskkonda (nt sirm õpilasele, kes vajab oma ruumi; sobiv istumiskoht nägemis- või kuulmisraskustega õpilasele, aktiivsus- ja tähelepanuhäirega õpilasele) (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis). Õpetaja märgib sekkumised ja kohandused õpilase arengu jälgimise kaardile.

Tugiteenuseid rakendatakse üldise toe, tõhustatud toe ja eritoe raames:

Soovitaja	Kooli tugimeeskond	Koolivälise nõustamismeeskonna soovitus	
Toe liik	Üldine tugi	Tõhustatud tugi	Eritugi
Tugiteenused	* tugispetsialisti teenus * õpiabirühm * IÕK * käitumise tugikava	* IÕK (õpitulemuste vähendamine ja kohustusliku õppeaine asendamine); * pidev tugispetsialisti teenus; * osajaga õpe individuaalselt või rühmas; * pidev individuaalne tugi klassis toimuva õppetöö ajal; * õpe eriklassis. * koduõpe tervislikel põhjustel (PGS § 49)	

Kõik õppeaasta jooksul rakendatud tugiteenused ja pedagoogilis-psühholoogilise uuringu tulemuste põhjal seatud eesmärgid märgitakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile.

5.3 ÕPILASE TOE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Toe rakendamise perioodil jälgivad kõik õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengudünaamikat ja igakülgset toimetulekut ning dokumenteerivad kogutud info õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Õpiabitundide tõhusust hinnatakse õpilasega tegelevate spetsialistide meeskonna ja aineõpetajate poolt vähemalt kord poolaastas ning tulemused fikseeritakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis).

Rakendatava toe tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldab HEVKO koostöös rakendamisel osalenud õpetajate ja tugispetsialistidega vähemalt korra aastas õpilase arengut ja toimetulekut ning pakutava toe tulemuslikkust. Tugiteenuse osutajad esitavad soovitusel edasisteks tegevusteks:

- tugiteenuse rakendamise lõpetamiseks, jätkamiseks samal või tõhustatud viisil;
- tugiteenuse vahetamiseks või lisamiseks;
- täiendavate uuringute teostamiseks. (PGS § 46. (8))

Kui õpilasel on ühes või mitmes õppeaines mitterahuldav või on jäetud välja panemata, kutsutakse kokku aineõpetaja, tugimeeskond ja klassijuhataja, et otsustada tugiteenuste rakendamine ja aidata õpilasel omandada nõutavad teadmised ja oskused. Võimalikud tugiteenused on näiteks:

- konsultatsioonid, mis on õpilasele järgmise õppeperioodi jooksul kohustuslikud
- õpiabirühma ja/või tugispetsialisti konsultatsioonile suunamine
- IÕK koostamine järgmiseks õppeperioodiks
- ümarlaua kokkukutsumine õppimist takistavate tegurite kaardistamiseks ja lahendustegevuste leidmiseks

Kui koolis rakendatud üldine tugi ei ole piisav õpilase toetamiseks vajalikul määral ega anna õpilase arengu seisukohalt soovitud tulemusi, siis teeb tugimeeskond lapsevanemale ettepaneku taotleda tõhustatud või eritoe soovitusel (PGS § 46 lõige 6). Selleks tuleb vanemal pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole.

6. ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU JÄLGIMISE KAARDI TÄITMINE

Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi (edaspidi ÕIAJK) avab HEVKO igale õpilasele, kelle puhul on vaja hinnata toe vajadust või kellele rakendatakse tugiteenust (PGS § 46 lg 7). Kaardi täitmist juhendab kooli HEVKO (Kontor jt (2019)).

ÕIAJK-le märgitakse ajalisel järjekorras:

- õpilasele läbi viidud hindamise, testimise ja uuringute tulemused;
- õpetajate tähelepanekud ainealaste tugevuste ja nõrkuste kohta;

- tugispetsialistide soovitusel;
- koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel;
- rakendatud tugiteenused ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta. (PGS § 46 (7))

ÕIAJK kaart avatakse ja täidetakse Stuudiumis. Kaardi täitmisel tuleb järgida eesmärgikohasuse ja minimaalsuse põhimõtet, kirjeldada olukorda hinnanguvabalt (Oppar 2013:36). Kaardile ligipääs on HEVKO-l, tugiteenust osutavatel tugispetsialistidel, õpilast sel õppeaastal õpetavatel õpetajatel, klassijuhatajal ja lapsevanemal. HEVKO tagab ligipääsud õppeaasta alguses või kaardi avamisel.

ÕIAJK-i käsitletakse kui delikaatseid isikuandmeid sisaldavat dokumenti. Tugivõrgustikul on õigus saada ning vajadusel avaldada üksteisele oma kooli piires eriliigilisi isikuandmeid, mis on vajalikud õpilasele abi ja vajaliku toe määramiseks ning korraldamiseks. Teatavaks saanud isikuandmeid ei tohi tugivõrgustik kasutada muul otstarbel kui õpilase toetamiseks.

7. ÕPPEKORRALDUSLIKUD TUGITEENUSED ÕPILASE TOETAMISEKS

7.1 ÕPIABIRÜHM

Õpiabirühmas osalemine toetab õpilase vastavas klassis õppimist ja aine õpitulemuste omandamist. Õpiabitundides korrigeeritakse ja arendatakse üldjuhul õpilase suulist ja kirjalikku kõnet lähtuvalt kõnepuude mehhanismist või olemusest, kujundatakse ja arendatakse eripedagoogiliste võtete abil õpioskusi, -vilumusi ning kognitiivseid oskusi, toetatakse psüühiliste protsesside arengut. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Õpe õpiabirühmas peab olema õpilase vajadustest lähtudes põhjendatud ja ajaliselt piiritletud ning järgida tuleb HEVKO või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi (PGS § 46. (10)). Õpiabirühma vastuvõtmise otsustab direktor. Otsuse tegemisel lähtub direktor õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekust. (PGS § 46 (11))

Õpilaste arvu õpiabirühmas määrab direktor, arvestades õpilaste hariduslike erivajaduste iseloomu, kooli eripedagoogi ja HEVKO või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi. (PGS § 26 (5))

Õpiabi tunnitöös osalemiseks on vajalik

- Avada Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart (ÕIAJK).
- Teha ÕIAJK-is kooli esmased sissekanded ning põhjendatud soovitusel rühmatööks.
- Lapsevanema nõusolek rühmatöö rakendamiseks. (Kontor jt (2019))

Õpiabitunnid võivad olla kas eripedagoogilise või logopeedilise suunitlusega ning neid viib läbi kas eripedagoog, logopeed või õpiabi-alase täiendkoolituse läbinud õpetaja. Õpiabitunnid toimuvad üldjuhul vastava ainetunni ajal, milles õpilasel täheldatakse raskusi. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Õpilasele koostatakse õpiabitundideks individuaalne töökava vastava klassi aine- või klassiõpetaja ja õpiabi läbiviija koostöös. Õpiabitundide maht nädalas ja õpiabi kestus määratakse HEVKO ettepanekul õpilase individuaalsetest vajadustest lähtuvalt. Õpiabirühma võib moodustada erinevate klasside õpilastest, sel juhul tuleb rühma töö läbiviimisel tagada, et kõik õpilased saaksid vajaliku toe. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Õpiabitundide tõhusust hinnatakse õpilasega tegelevate spetsialistide meeskonna ja aineõpetajate poolt vähemalt kord poolaastas ning tulemused fikseerib õpiabirühma läbiviija õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

7.2 INDIVIDUAALNE ÕPPEKAVA

IÕK on õpilasele koostatud õppekava, milles kirjeldatakse konkreetsele lapsele võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks vajalikke tingimusi.

IÕK koostamisele eelnevad enamasti

- klassi- või aineõpetaja diferentseeritud ja individualiseeritud tegevus;
- tugispetsialistide hindamised;
- tugivõrgustiku ümarlaud, arutamaks hindamiste tulemusi, nendest tulenevaid järeldusi ja soovitusi, sh IÕK koostamist kui vajalikku ja põhjendatud tugimeedet. (Kontor jt (2019))

IÕK koostamise algatajaks võib olla

- aineõpetaja/klassiõpetaja, kes märkab tunnis õpilase probleemi, teavitab probleemi olemusest tugispetsialiste või HEVKO-t;
- klassijuhataja, kes on märganud lapse üldist õpi- või käitumisprobleemi või saanud teavet lapsevanemalt või aineõpetaja(te)lt, teavitab probleemi olemusest tugispetsialiste või HEVKO-t;
- lapsevanem, kes on probleemi märganud ja teavitanud oma tähelepanekutest klassijuhatajat, õpetajat, tugispetsialisti või HEVKO-t;
- Tugispetsialist või HEVKO.

HEVKO korraldab õpilasele IÕK koostamise järgmistel juhtudel:

- Õpilasele rakendatakse õppekorraldust, mille puhul õpilane on väga vähesel määral kaasatud klassis läbiviidavasse õppesse (ka ajutine õppes osalemise keeld ja suures ulatuses õpiabirühmas õppimine).
- Kui õpilase õppekava erineb klassile koostatud õppekavast.
- Kui õpilase klassi läbimise aega või nominaalset õppeaega muudetakse või kui õpilasele rakendatud kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli või riikliku õppekavaga.

- Kui kooliväline nõustamismeeskond on andnud soovitusel vähendada või asendada riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemusi või vabastada kohustusliku õppeaine õppimisest (PRÕK § 17 (8); PGS § 18 (1); PGS § 18 (1)).

IÕK koostamiseks on vajalik lapsevanema avaldus ja direktori käskkiri. HEVKO korraldab ja juhendab IÕK täitmist, kuid sisulise arendamise planeerib ja individuaalse töökava koostab õpetaja, kelle tundides on lapsel aine omandamisega raskusi (Kontor jt (2019)).

IÕK koosneb:

1. Üldandmed (õpilase andmed, õppekava liik, klass)
2. IÕK rakendamise põhjused ja rakendamise alus
3. Õpilasele määratavad õppetöö muudatused või kohandused
4. Erisused õppekorralduses
5. IÕK rakendamine õppeaineti
6. Hindamise põhimõtted
7. IÕK koostamise ja täitmisega seotud isikud ja nende kohustused

IÕK perioodi kokkuvõte ja IÕK rakendamise analüüs kajastatakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.

7.3 KÄITUMISE TUGIKAVA

Individuaalne käitumise tugikava aitab toetada käitumiseraskustega õpilast, kelle igapäevane toimetulek koolis on häiritud oskamatusel mõista ja adekvaatselt reageerida enda ja kaasõpilaste emotsioonidele ja käitumisele, millest tulenevalt on raskendatud suhtlemine nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Käitumise tugikava koostamise eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete oskuste arendamist teda ümbritsevas võrgustikus (kooli ja kodu koostöös) positiivse tagasiside ning eduelamuse kogemuse abil.

Käitumise tugikava koostamise ja rakendamise korraldab sotsiaalpedagoog või koolipsühholoog. Tugikava koostatakse ühises arutelus, kuhu on kaasatud õpilane ja tema pere. Käitumise tugikava rakendajaks võib olla klassijuhataja, aineõpetaja või tugispetsialist, kellel on hea kontakt õpilasega, mis võimaldab tulemuslikku eneseanalüüsi kogu protsessi vältel. Arutelu tulemusena selgitatakse välja, millised oskused vajavad arendamist ning milliste oskuste omandamine on õpilase toimetuleku tagamiseks hädavajalik ja võimetekohane. Käitumise tugikava koostamisel lähtutakse konkreetse juhtumi faktidest ja välditakse subjektiivseid arvamusi ning hinnanguid. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Tugikavas määratletud eesmärgid/käitumisalased õpitulemused peavad olema realistlikud ja mõistliku aja jooksul saavutatavad. Õppida on võimalik tunnis käe tõstmist, vastamisel oma järjekorra ootamist, enda pingis istumist, kaaslastega sõbralikult rääkimist, vahetunnis rahulikku kõndimist jms. Tugikava koostamisel tuleb arvestada, et liiga kõrged nõudmised võivad põhjustada tagasilanguse. (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Käitumise tugikavas määratletakse:

- õpilase ülevaatlik toimetuleku kirjeldus;
- riski- ja kaitsetegurite analüüs.
- analüüsist lähtuvalt sõnastatakse õpitavate oskuste loetelu (tähtsuse järjestuses) ja soovitatav tulemus.
- orienteeruv tähtaeg soovitava tulemuse saavutamiseks.
- tegevuskava rakendajad, sh kaasatud pere- ja spetsialistide võrgustik.
- õpilase eakohane ja reaalselt teostatav omavastutus.
- rakendamiseks vajalike lisaressursside kirjeldus (abiõpetaja, täiendav õppevara, lisaruum, tehnilised vahendid jms). (Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis)

Tugikava rakendamisel jälgitakse õpilase käitumist ning võimalikud edusammud ja/või tagasilöögid dokumenteeritakse. Õpilasele antakse toimuva kohta arusaadaval viisil tagasisidet ja võimalikult kiiresti võimalus eneseanalüüsiks.

Käitumise tugikava rakendamine ja selle tulemus märgitakse õpilase arengu jälgimise kaardile sotsiaalpedagoogi või koolipsühholoogi poolt.

7.4 ERIKLASS JA OSAAJAGA VÄIKSEMAS RÜHMAS ÕPPIMINE

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus lubab põhjendatud vajadusel moodustada koolis eriklasse ning korraldada tuge vajavale õpilasele õpet osalise ajaga väiksemas rühmas. Õpilaste arvu eriklassis määrab direktor, arvestades õpilaste haridusliku erivajaduse iseloomu, kooli tugimeeskonna ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusi. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus)

Põhjendused õpilase eriklassis või osaaajaga väiksemas rühmas õppimiseks kajastuvad õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil. Otsuse tegemisel lähtub direktor soovitustest ja vanema nõusolekust. Tugiteenuse võimaldamise otsus vormistatakse direktori käskkirjaga ning on ajaliselt piiritletud. Vajadusel koostatakse õpilasele IÕK. (vaata ptk 7.2). (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus)

1. KOOSTÖÖ KOOLIVÄLISTE SPETSIALISTIDEGA

Kohaliku omavalitsuse sotsiaal- ja haridusvaldkonna spetsialistidega ning noorsoopolitseiga teeb kooli tugimeeskond koostööd nii juhtumipõhiselt kui ka valdkonnaüleselt ennetaval ja teenuste arendamise eesmärgil. Kooli tugimeeskond teeb vajadusel koostööd koolivälise nõustamismeeskonna ja rehabilitatsioonimeeskonnaga juhtumipõhiselt.

8.1 HARIDUS- JA NOORTEAMET

Kooli, kodu ja Haridus- ja Noortemaeti (HARNO) keskuse õppenõustajate koostöös saab leida lapse parimaid huve arvestav ja sobiv sekkumine tema arengu toetamiseks, õppe ja kasvatuse korraldamiseks ning tugiteenuste rakendamiseks. Kui ilmneb, et kooli rakendatud tugiteenused ei ole andnud soovitud tulemust, teavitatakse sellest vanemat ning soovitatakse pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole soovitude saamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks. Vajadusel kaasatakse vanemate teadmisel või ettepanekul HARNO õppenõustajad ka juhtumiaruteludesse.

HARNO õppenõustajad moodustavad vajadusel koolivälise nõustamismeeskonna, et soovitada süsteemsemaid õppekorralduslikke meetmeid: tõhustatud või erituge, terviseseisundist tulenevat koduõpet, koolikohustuslikule õpilasele mittestatsionaarset õpet. Kooliväline nõustamismeeskond annab soovitusi vähendada ja asendada riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemusi ühes või mitmes aines, soovitada lihtsustatud, toimetuleku- või hooldusõppe rakendamist või vabastada õpilane kohustusliku õppeaine õppimisest. (Schults (2018))

8.2 LASTE JA PEREDE HEAOLU SPETSIALIST

Kooli tugimeeskonna liikmed teevad kohaliku omavalitsuse laste ja perede heaolu spetsialistidega igakülgset koostööd õpilaste heaolu tagamiseks. Lastekaitseadusest tuleneb kohustus teavitada laste ja perede heaolu töötajat abivajavast lapsest. Abivajav laps on laps, kelle heaolu on ohustatud või kelle puhul on tekkinud kahtlus tema väärkohtlemise, hooletusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute heaolu.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt teavitatakse lapse elukohajärgset laste ja perede heaolu spetsialisti õpilase pidevate põhjuseta puudumiste korral ja juhul, kui õpilase vanemad/hooldajad ei tee kooliga õpilase arengu toetamiseks koostööd ning sel põhjusel jääb õpilane vajaliku toeta.

Juhtumipõhiselt teeb laste ja perede heaolu spetsialistiga koostööd valdavalt sotsiaalpedagoog või koolipsühholoog. Vajadusel kaasatakse teisi tugispetsialiste ja õpetajaid.

8.3 PIIRKONNAPOLITSEINIK (ALAEALISED)

Piirkonnapolitseinik on kooli tugimeeskonna partner nii ennetustegevuse korraldamisel kui ka sekkumistegevustes. Laste ohtu sattumise riski vähendamiseks viivad piirkonnapolitseinikud läbi universaalseid ennetustegevusi, näiteks loengud teadlikkuse tõstmise ja hoiakute kujundamise eesmärgil, koolitused, infopäevad nii lastele kui ka nende vanematele ja õpetajatele, samuti meedias sõnumite levitamine.

Vajadusel osaleb piirkonnapolitseinik ümarlaudades, kus otsitakse lahendusi riskilaste või gruppidega seotud probleemidele. Süüteo toime pannud ja korduvate õigusrikkujatega tegeledes suunatakse lapsi sotsiaalprogrammidesse ja tehakse tihedat koostööd kohaliku omavalitsuse laste ja perede heaolu spetsialistiga ning rakendatakse taastava õiguse ja mittekariistusliku sekkumise põhimõtteid.

8.4 ERIVAJADUSTEGA INIMESTE SPETSIALIST

Vahel ei piisa kooli pakutavatest tugiteenustest ning laps vajab enda arengupotentsiaali väljaarendamiseks ka kooliväliseid teenuseid. Kohaliku omavalitsuse erivajadustega inimeste spetsialist koordineerib valla erivajadustega lastega seotud teenuseid, nõustab puuetega inimesi sotsiaalhoolekande küsimustes, tutvustab valla- ja riigieelarvelistest vahenditest sotsiaaltoetuseid ja -teenuseid ning vajadusel suunab teistesse ametiasutustesse.

8.5 KAASAVA HARIDUSE SPETSIALIST

Kohaliku omavalitsuse kaasava hariduse spetsialisti ülesandeks on tugiteenuste süsteemi arendamine, allasutuste (sh koolide) tugimeeskondade võrgustiku koordineerimine ja nõustamine kaasava hariduse korraldamises.

8.6 REHABILITATSIOONIMEESKOND

Juhul kui õpilasele on vanema taotlusel koostatud kooliväliste spetsialistide poolt rehabilitatsiooniplaan, teeb lapsevanema nõusolekul kooli tugimeeskond lapse tõhusamaks toetamiseks koostööd rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega. Koostöö rehabilitatsioonimeeskonna ja kooli tugimeeskonna vahel tagab HEV-õpilase tulemuslikuma toetamise.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aardevälja, K.; Chiaromonte, M.; Degtjov, I.; Ergma, E.; Korsten, P.; Perova, K.; Viitpoom, K. (2019) Erinevate õppijate toetamine õpetaja ja tugispetsialisti koostöös. SA Innove. Leitav veebis. Kasutatud: (10.08.2020) https://www.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/ERINEVATE-OPPIJATE-TOETAMINE_2019.pdf

Juhendmaterjal õpilase toetamiseks koolis. (2020) <http://rajaleidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/02/Juhendmaterjal-%C3%B5pilase-toetamiseks-koolides-07.02.2020.pdf>

Kontor, A., Vösu, K., Terasmaa, M. (2019) Õpilase individuaalsuse arvestamine võimetekohase õppimise tagamisel. SA Innove. Leitav veebis. Kasutatud: (03.06.2020) <http://rajaleidja.innove.ee/wp-content/uploads/2019/01/%C3%95pilase-individuaalsuse-arvestamine-v%C3%B5imetekohase-%C3%B5ppimise-tagamisel-vormistatud.pdf>

Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord. Leitav veebis. Kasutatud: (02.05.2020) <https://www.riigiteataja.ee/akt/13352237>

Lagedi Kooli õppekava. Leitav veebis. Kasutatud: (24.04.2020) <https://www.lagedi.edu.ee/uldosa/>

Oppar, M. (2013) ÕIK ja isikuandmete kaitse põhimõtted. Leitav veebis. Kasutatud: (01.05.2020) http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31986/oppar_maie.pdf

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. Riigi Teataja I. Leitav veebis. Kasutatud 03.05.2020 <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019120?leiaKehtiv>

Põhikooli riiklik õppekava Leitav veebis. Kasutatud: (25.04.2020) <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv>

Schults, A., Kõnnussaar, A., Kasenõmm, A., Kallas, E., Ergma, E., Kersten, J., Viitpoom K., Kongi, M. (2018) Koolitöötajaid, lapsi ja lapsevanemaid toetav süsteemne lähenemine haridusasutuses. SA Innove. Leitav veebis. Kasutatud: (10.07.2020) <https://www.innove.ee/rajaleidja/juhendmaterjalid/>

Talvik, M., Salumaa, T. (2018) Õpiabi- ja tasemerühmad ning eriklassid üldhariduskoolis. Merlecons Toimetised nr 131, seeria B

Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord. Leitav veebis. Kasutatud: (25.04.2020) <https://www.riigiteataja.ee/akt/127022018010>